

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja elatustukilain 6 ja 8 §:n muuttamisesta sekä eräksi muiksi avioliittolain muutokseen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja elatustukilain 6 ja 8 §:n muuttamisesta sekä eräksi muiksi avioliittolain muutokseen liittyviksi laeiksi (HE 232/2016 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta (StVM 40/2016 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa sosiaali- ja terveysministeriössä tehdyn selvitystyön pohjalta erilaisten perheiden perhevapaajärjestelmän ja siihen liittyvän lainsäädännön kehittämistä, jotta perheiden erilaiset elämäntilanteet huomioitaisiin yhdenvertaisella tavalla.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

sairausvakuutuslain 1 ja 9 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 16 ja 17 §,
sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 16 § laissa 1342/2006 ja 17 § laissa 678/2014,
muutetaan 1 luvun 4 §:n 1 kohta sekä 9 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 § ja 13 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 9 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti, 11 § ja 13 §:n 3 momentti laissa 678/2014 sekä 7 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti laissa 903/2012, sekä
lisätään 9 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti, 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 437/2010 ja 678/2014, lailla 678/2014 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 903/2012 ja 678/2014, uusi 4 momentti sekä 9 lukuun uusi 12 a § seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *perheenjäsenellä* vakuutetun aviopuolisoa ja vakuutetun tai hänen puolisonsa alle 18-vuotiaasta lasta; puolisoihin rinnastetaan kaksi henkilöä, jotka jatkuvasti elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa;

---

9 luku

Vanhempainpäivärahat

1 §

Oikeus vanhempainpäivärahaan

Vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan isään ja muuhun vakuutettuun, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Lisäksi vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutettuun, joka jatkuvasti elää lapsen äidin kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, ei kuitenkaan vakuutettuun, joka jatkuvasti elää adoptiovanhemman kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Adoptiovanhemman ja hänen aviopuolisonsa vanhempainpäivärahasta säädetään 11, 12 ja 12 a §:ssä.

Mitä tässä laissa säädetään isästä, sovelletaan myös vakuutettuun, johon 2 momentin nojalla sovelletaan vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä. Jos lapsella on biologinen äiti ja adoptioäiti, jotka ovat tai ovat olleet keskenään avioliitossa, lapsen äidillä tarkoitetaan tässä laissa lapsen biologista äitiä.

6 §

Isyyusraha

Lapsen isällä on lapsen hoidosta vastatessaan 1 §:n 2 momentista poiketen oikeus isyyysrahaan, vaikka lapsen äiti ja isä eivät elä yhteisessä taloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

7 §

Isyysrahakausi

Isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä, kuitenkin siten, että äitiys- ja vanhempainrahakaudella isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Äitiys- ja vanhempainrahakaudella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään neljään jaksoon. Äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon. Oikeus isyysrahaan jatkuu, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

---

8 §

Vanhempainraha

Vanhempainrahaan on oikeus vanhempien sopimuksen mukaan joko lapsen äidillä tai isällä. Jos äiti ei osallistu lapsen hoitoon, isällä on lapsen hoidosta vastatessaan 1 §:n 2 momentista poiketen oikeus vanhempainrahaan, vaikka äiti ja isä eivät enää elä yhteisessä taloudessa.

Lapsen isällä on lapsen hoidosta vastatessaan 1 §:n 2 momentista poiketen oikeus vanhempainrahaan, vaikka lapsen äiti ja isä eivät elä yhteisessä taloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa. Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa lapsen hoitoon ottamisesta. Jos isällä on oikeus vanhempainrahaan tämän momentin nojalla, äidillä ei ole oikeutta vanhempainrahaan.

---

10 §

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahaa maksetaan enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien, jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu. Äitiysrahakauden katsotaan päättyvän 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä, jos äidille ei ole maksettu äitiysrahaa. Jos äidillä ei ole vanhempainpäivärahaoikeutta 1 §:n 1 momentissa säädetyn vakuuttamisedellytyksen puuttumisen vuoksi, isän vanhempainrahakausi alkaa 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä.

Jos lapsen isällä on 8 §:n 2 momentin nojalla oikeus vanhempainrahaan jo äitiysrahakaudella, vanhempainrahakautta pidennetään niin monella arkipäivällä kuin lapsen hoitoon ottamisesta on äitiysrahakauden päättymiseen.

11 §

Adoptiovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa seitsemää vuotta nuoremman lapsen adoptiotarkoituksessa edel-

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

lyttäen, että hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Adoptiovanhemman vanhempainrahaan on oikeus sopimuksen mukaan joko adoptiovanhemmalla tai vakuutetulla, joka on avioliitossa adoptiovanhemman kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Oikeutta adoptiovanhemman vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole vakuutetulla, joka on ottanut lapsen adoptiolapsekseen ja on avioliitossa adoptiolapsen vanhemman tai adoptiovanhemman kanssa.

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla adoptioisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Jos kaksi adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutettua adoptioisää tai adoptioäitiä ovat yhdessä ottaneet lapsen adoptiolapsekseen, oikeus isyysrahaan on 2 momentista poiketen toisella adoptiovanhemmista vanhempien sopimuksen mukaan. Jos kaksi adoptioisää tai kaksi adoptioäitiä eivät enää ole avioliitossa tai asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään, oikeus adoptiovanhemman vanhempainrahaan on sillä adoptiovanhemmalla, joka vastaa lapsen hoidosta. Mitä 6 ja 7 §:ssä sekä 11 luvun 9 §:ssä säädetään isästä, sovelletaan myös isyysrahaan oikeutettuun adoptioäitiin.

Adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptiovanhempi esittää lapsen hoitoon ottamisesta adoptiolaisissa (22/2012) tarkoitetun adoptio-neuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun antajan todistuksen. Kansainvälisessä adoptiossa adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptiovanhemmalle tai lapseksiottajalle on myönnetty adoptiolain 41 §:ssä tarkoitettu adoptiolautakunnan lupa.

12 a §

Vanhempain- ja isyysraha perheen sisäisessä adoptiossa

Sen estämättä, mitä 11 §:n 1 momentissa säädetään, vakuutetulla, joka on ottanut enintään vuoden ikäisen lapsen adoptiolapsekseen ja on avioliitossa adoptiolapsen vanhemman kanssa eikä asu hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi, on oikeus vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan edellyttäen, että vakuutetulla ei ole saman lapsen perusteella oikeutta vanhempainrahaan tai adoptiovanhemman vanhempainrahaan tämän luvun muiden säännösten nojalla. Vanhempainrahaan perheen sisäisessä adoptiossa sovelletaan, mitä 8—10 ja 13 §:ssä säädetään vanhempainrahasta.

Sen estämättä, mitä 11 §:n 2 momentissa säädetään, tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettulla vakuutetulla ei ole oikeutta isyysrahaan, jos hänen aviopuolisolleen on saman lapsen perusteella myönnetty isyysrahaa.

13 §

Äidin sairastuminen tai kuolema äitiys- tai vanhempainrahakaudella

---

Mitä tässä pykälässä säädetään äidistä ja isästä, sovelletaan myös adoptiovanhempiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

Tämän lain 9 luvun säännöksiä sovelletaan vanhempainpäivärahoihin, kun ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahapäivä on lain tultua voimaan taikka kun kaksi samaa sukupuolta olevaa vakuutettua ovat solmineet avioliiton tai muuttaneet rekisteröidyn parisuhteensa ilmoituksella avioliitoksi lain tultua voimaan. Tämän lain 9 luvun 6 §:n 2 momenttia, 8 §:n 2 momenttia ja 10 §:n 4 momenttia kuitenkin sovelletaan, kun isä on ottanut lapsen hoitoonsa lain tultua voimaan.

Laki

elätustukilain 6 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elätustukilain (580/2008) 6 §:n 4 ja 6 kohta sekä
lisätään 8 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §

Elatustuen saamisen edellytykset

Lapsella on oikeus elätustukeen, kun:

4) lapsi ei ole isyyslain (11/2015) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla syntynyt avioliiton aikana eikä isyyttä ole lainvoimaisesti vahvistettu;

6) adoptiovanhempi on yksin ottanut lapsen adoptiolapsekseen, eikä lapsi ole adoptiovanheman puolison lapsi tai adoptiolapsi taikka sellaisen henkilön lapsi, jonka kanssa adoptiovanhempi elää avioliitonomaisissa olosuhteissa.

8 §

Elatustuen saamisen esteet

Sen estämättä, mitä 6 §:ssä säädetään, lapsella ei ole 6 §:n 4 kohdan perusteella oikeutta elätustukeen, jos hänellä on kaksi elatusvelvollista vanhempaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

Laki

asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 2 a §:n 9 kohta, sellaisena kuin se on laissa 635/2004, seuraavasti:

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *perheenjäsenellä* henkilön aviopuolisoa ja hänen tai hänen puolisonsa alle 18-vuotiasta lasta; puolisoihin rinnastetaan kaksi henkilöä, jotka jatkuvasti elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

työttömyysturvalain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 7 §:n 1 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

7 §

Avoliitto ja puolisoiden asuminen erillään

Kun etuuden saamiseen tai sen määrään taikka muulla tavoin vaikuttaa se, onko henkilö avioliitossa, noudatetaan seuraavaa:

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

1) jos kaksi henkilöä, jotka eivät ole keskenään avioliitossa, elävät jatkuvasti avoliitossa eli yhteisessä taloudessa ja muutoinkin avioliitonomaisissa olosuhteissa, heihin sovelletaan, mitä laissa säädetään puolisoista; ja

-----

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Laki

kansaneläkelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 5 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1151/2007, seuraavasti:

5 §

Avoliitto ja erillään asuminen

Tässä laissa *avoliitolla* tarkoitetaan sitä, että kaksi henkilöä, jotka eivät ole keskenään avioliitossa, elävät jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Jos aviopuoliset elävät jatkuvasti erillään eikä heillä ole yhteistä taloutta, heihin ei sovelleta tämän lain säännöksiä, jotka koskevat avioliitossa olevia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 4 § seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

4 §

Avoliitto ja erillään asuminen

Tässä laissa *avoliitolla* tarkoitetaan sitä, että kaksi henkilöä, jotka eivät ole keskenään avioliitossa, elävät jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Jos aviopuolisot elävät jatkuvasti erillään 7 §:ssä tarkoitetun julkisen laitoshoidon tai muun syyn vuoksi eikä heillä ole yhteistä taloutta, heihin ei sovelleta tämän lain niitä säännöksiä, jotka koskevat avioliitossa olevia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 5 § seuraavasti:

5 §

Avopuoliso

Tässä laissa avopuolisoilla tarkoitetaan kahta henkilöä, jotka elävät avoliitossa eli jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

toimeentulotuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 242/2016 vp

3 §

Perhe

Tässä laissa tarkoitetaan perheellä yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta, aviopuolisoita sekä kahta henkilöä, jotka elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 13.12.2016

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri